

Resource: Termini muhimu (unfoldingWord)

License Information

Termini muhimu (unfoldingWord) (Swahili) is based on: unfoldingWord® Translation Words, [unfoldingWord](#), 2022, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Termini muhimu (unfoldigWord)

F

Fadhila, Fagia, Faida, Faida-Kiroho, Familia, Fanikiwa, Faraja, Farao, Farasi, Farisayo, Fedha, Fidia, Filimbi, Filipi, Filipo, Fimbo, Fimbo, Fimbo ya kifalme, Finehasi, Fisadi, Foinike, Frati, Fumbo, Fundisho, Fungu la kumi, Furaha, Furaha, Furahia, Futa

Fadhila

Ufafanuzi:

Neno "upendeleo" kwa ujumla linamaanisha idhini.
Mtu anayempenda mtu mwingine anamwona mtu
huyo kwa mtazamo chanya na anamkubali.

- Yesu alikua kwa nema mbele za Mungu na wanadamu. Hii inamaanisha kwamba Mungu na watu wengine walikubali tabia na mwenendo wake.
- Usemi "kupata nema" kwa mtu unamaanisha kwamba mtu huyo amekubaliwa na mtu mwingine.
- Wakati mfalme anapompa mtu nema, mara nyingi inamaanisha kuwa anakubali ombi la mtu huyo na analitimiza.
- "Nema" inaweza pia kuwa ishara au kitendo kinachofanywa kwa mtu mwingine kwa manufaa yao.
- Neno "upendeleo" linamaanisha tabia ya kuonyesha upendeleo kwa baadhi ya watu huku wengine wakiachwa. Inahusu mwelekeo wa kumchagua mtu mmoja au kitu kimoja juu ya kingine kwa sababu kinapendelewa. Kwa ujumla, upendeleo unachukuliwa kuwa si haki.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Njia nyingine za kutafsiri neno "favor" zinaweza kujumuisha "idhini," "baraka," au "faida."
- Mwaka wa "neema wa Yehova" unaweza kutafsiriwa kama "mwaka (au wakati) ambapo Yahova atleta baraka nyingi."
- Neno "upendeleo" linaweza kumaanisha "kuwa na upendeleo" au "matibabu yasiyo ya haki." Neno hili linahusiana na "kipenzi," ambalo linamaanisha kumpendelea mtu zaidi ya wengine wote.

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 2:25–262 Mambo ya Nyakati 19:7](#)
- [2 Wakorintho 1:11](#)
- [Matendo 24:27](#)

- [Mwanzo 41:16](#)
- [Mwanzo 47:25](#)
- [Mwanzo 50:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0995, H1156, H1293, H1779, H1921, H2580, H2603, H2896, H5278, H5375, H5414, H5922, H6213, H6437, H6440, H7521, H7522, H7965, G11840, G36850, G43800, G43820, G54850, G54860

Fagia

Mambo:

Kufagia kawaida kunamaanisha kuondoa uchafu kwa kufanya harakati pana na za haraka kwa kutumia ufagio au brashi. "Fafiwa" ni wakati uliopita wa "fagia." Maneno haya pia hutumiwa kwa njia ya mfano.

- Neno "fagia" linatumika kwa njia ya mfano kuelezea jinsi jeshi linavyoshambulia kwa haraka, kwa maamuzi, na kwa harakati pana zinazofikia mbali.
- Kwa mfano, Isaya alitabiri kwamba Waashuru wange "vamia" Ufalme wa Yuda. Hii inamaanisha wangeharibu Yuda na kuwateka watu wake.
- Neno "fagia" linaweza pia kutumika kuelezea jinsi maji yanayotiririka kwa kasi yanavyosukuma vitu na kuvilazimisha kuondoka.
- Wakati mambo magumu na yanayozidi uwezo yanapotokea kwa mtu, inaweza kusemwa kwamba yanamzidi.

(Tazama pia: Ashuru, Isaya, Yuda, nabii)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 16:3](#)
- [Danieli 11:40-41](#)
- [Mwanzo 18:24](#)
- [Mithali 21:7-8](#)
- [Zaburi 90:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0622, H0857, H1640, H2498, H2894, H3261, H5500, H5595, H7857, G42160, G45630, G49510

Faida

Ufafanuzi:

Yanapotumika katika maana hii, maneno "faida" na "yenye faida" yanarejelea kupata kitu cha kimaada kuititia kufanya vitendo au tabia fulani. Kitu ni "cha faida" kwa mtu ikiwa kinamwezesha kupata au kufikia vitu vizuri vya kimaada.

- Hasa zaidi, neno "faida" Mara nyingi linamaanisha pesa zinazopatikana kutokana na kufanya biashara. Biashara ni "yenye faida" ikiwa inaletata pesa zaidi kuliko matumizi.
- Vitendo vina faida ikiwa vinasababisha vitu vya kimwili kupatikana kwa watu.

(Tazama pia: wenye thamani, faida-kiroho)

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, neno "faida" linaweza pia kutafsiriwa kama "manufaa" au "msaada" au "pato."
- Kulingana na muktadha, neno "faida" linaweza kutafsiriwa kama "mapato" linapohusu mishahara inayopatikana kwa kufanya kazi.
- Neno "faida" linaweza kutafsiriwa kama "lenye manufaa" au "lenye faida" au "lenye msaada."
- Neno "kufaidika" linaweza kutafsiriwa kama "kupata."
- "Kufaidika na" kitu kinaweza kutafsiriwa kama "kunufaika na" au "kupata pesa kutoka."
- Katika muktadha wa biashara, "faida" inaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "pesa zilizopatikana" au "ziada ya pesa" au "pesa za ziada."

*Marejeleo ya Biblia:**Data ya Neno:***Faida-Kiroho***Ufanuzi:*

Inapotumika katika maana ya kiroho, maneno "faida" na "iliyo na faida" yanarejelea kupata kitu chenye manufaa ya kiroho kuititia kufanya vitendo au tabia fulani, au kwa mtu mwingine kufanya hivyo.

Kitu ni "cha faida" kiroho kwa mtu ikiwa kinamletea manufaa ya kiroho.

- Vitendo vina faida ya kiroho ikiwa vinampendeza Mungu na kusababisha mtu huyo na/au wengine kupata manufaa ya kiroho.
- 2 Timotheo 3:16 inasema kwamba Maandiko yote ni "yenye faida" kwa kurekebisha na kufundisha watu katika haki. Hii inamaanisha kwamba mafundisho ya Biblia ni ya msaada na yenye manufaa kwa kuwafundisha watu kuishi kulingana na mapenzi ya Mungu.

Neno "lisilo na faida" katika muktadha huu linamaanisha kutokuwa na manufaa au msaada.

- Inamaanisha kutopata faida yoyote au kutosaidia mtu kupata kitu chochote chenye manufaa.
- Kitu ambacho hakina faida ya kiroho hakistahili kufanywa kwa sababu hakimpendezi Mungu na hakileti faida yoyote ya kiroho au thawabu.
- Hii inaweza kutafsiriwa kama "isiyo na manufaa," "siyo yenye manufaa," "isiyo na thamani," "siyo yenye faida," au "isiyoleta manufaa."

(Tazama pia: ustahili,faida za kidunia)

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, neno "faida" linaweza pia kutafsiriwa kama "manufaa" au "msaada."
- Kulingana na muktadha, neno "faida" linaweza kumaanisha "muhimu," "manufaa," au "msaada."
- "Kufaidika na" kitu kinaweza kutafsiriwa kama "kunufaika na" au "kupokea msaada kutoka kwa hicho."

*Marejeleo ya Biblia:**Data ya Maneno:*

Familia

Ufafanuzi:

Neno "familia" linarejelea kundi la watu walio na uhusiano wa damu, na kwa kawaida linajumuisha baba, mama, na watoto wao. Katika Biblia, neno hili wakati mwingine linajumuisha jamaa wa karibu kama vile babu na bibi, wajukuu, wajomba, na shangazi.

- Katika nyakati za kibiblia, kwa kawaida mwanaume mzee alikuwa na mamlaka kuu katika familia.
- Familia inaweza pia kujumuisha wafanyakazi wa nyumbani, masuria, na hata wageni.
- Lugha nyingine zinaweza kuwa na neno pana kama "kabila" au "kaya" ambalo linaweza kufaa zaidi katika muktadha ambapo zaidi ya wazazi na watoto wanatajwa.
- Agano Jipya mara nyingi hutumia maneno yanayohusiana na dhana ya "familia" kurejelea kanisa, likimaanisha watu wanaomwamini Yesu.

(Tazama pia: kabila, mzee wa ukoo, nyumba)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 8:1-2](#)
- [1 Samweli 18:18](#)
- [Kutoka 1:21](#)
- [Yoshua 2:12-13](#)
- [Luka 2:4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0001, H0251, H0272, H0504, H1004, H1121, H2233, H2859, H2945, H3187, H4138, H4940, H5387, H5712, G10850, G36140, G36240, G39650

Fanikiwa

Ufafanuzi:

Neno "fanikiwa" kwa ujumla linamaanisha kuishi vizuri, iwe ni kimwili, kimaadili, kihisia, n.k. Neno hili mara nyingi linaelezea dhana ya kuwa tajiri au kufanikiwa maishani.

- Neno "mafanikio" mara nyingi linahusishwa na kuwa na pesa na mali au uwezo wa kuzalisha kila kitu kinachohitajika ili watu waishi vizuri.
- Kwenye Biblia, neno "fanaka" linajumuisha pia kuwa na afya njema na kubarikiwa na watoto.
- Mji au nchi "yenye mafanikio" ni ile ambayo ina idadi kubwa ya watu, uzalishaji bora wa chakula, na biashara zinazovutia mapato makubwa.
- Biblia inafundisha kwamba mtu atafanikiwa kiroho anapofuata mafundisho ya Mungu. Pia, atapata baraka za furaha na amani. Mungu si mara zote huwapa watu utajiri wa mali, lakini daima atawafanikiwa kiroho wanapofuata njia zake.
- Kulingana na muktadha, neno "fanikiwa" linaweza pia kumaanisha "fanikiwa kiroho," "kubarikiwa na Mungu," "kupata mambo mazuri," au "kuishi vizuri."
- Neno "mafanikio" linaweza pia kumaanisha "kufanikiwa," "utajiri," au "wenye matunda kiroho."
- "Ufanisi" pia unaweza kutafsiriwa kama "ustawi," "utajiri," "mafanikio," au "baraka tele."

(Tazama pia: baraka, uzuri, matunda, moyo)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 29:22-](#)
[23Kumbukumbu la Torati 23:6](#)
- [Ayubu 36:11](#)
- [Walawi 25:26–28Zaburi 1:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1129, H1767, H1878,
H1879, H2428, H2896, H2898, H3027,
H3190, H3444, H3498, H3787, H4195,
H5381, H6500, H6509, H6555, H6743,
H6744, H7230, H7487, H7919, H7951,
H7961, H7963, H7965

Faraja

Ufanuzi:

Maneno "faraja" na "mfariji" yanahusu kusaidia
mtu anayeteseka kwa maumivu ya kimwili au ya
kihisia.

- Mtu anayemfariji mtu anaitwa "mfariji."
- Kwenye Agano la Kale, neno "faraja" linatumika kuelezea jinsi Mungu alivyo mwema na mwenye upendo kwa watu wake na huwasaidia wanapoteseka.
- Kwenye Agano Jipy, inasema kwamba Mungu atawafariji watu wake kupidia Roho Mtakatifu. Wale wanaopokea faraja hiyo wanawezeshwa kuwapa faraja hiyo hiyo wengine wanaoteseka.
- Usemi "mfariji wa Israeli" ulirejelea Masih ambaye angekuja kuwaokoa watu wake.
- Yesu alimtaja Roho Mtakatifu kama "Mfariji" anayewasaidia waumini katika Yesu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "faraja" inaweza pia kutafsiriwa kama "kupunguza maumivu ya" au "kusaidia (mtu) kushinda huzuni" au "kuhamasisha" au "kufariji."
- Fungu kama "faraja yetu" linaweza kutafsiriwa kama "kututia moyo kwetu" au "kutufariji (mtu)" au "msaada wetu wakati wa huzuni."
- Neno "comforter" linaweza kutafsiriwa kama "mtu anayefariji" au "mtu anayesaidia kupunguza maumivu" au "mtu anayehimiza."
- Wakati Roho Mtakatifu anaitwa "Mfariji" hii inaweza pia kutafsiriwa kama "Mhamasishaji" au "Msaidizi" au "Yule anayesaidia na kuongoza."
- Maneno "mfariji wa Israeli" yanaweza kutafsiriwa kama "Masih, ambaye anafariji Israeli."
- Maneno kama, "hawana mfariji" yanaweza pia kutafsiriwa kama "Hakuna aliywafariji" au "Hakuna mtu wa kuwashimiza au kuwasaidia."

(Tazama pia: himiza, Holy Spirit)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 5:8-11](#)
- [2 Wakorintho 1:4](#)
- [2 Samweli 10:1-3](#)
- [Matendo 20:11-12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2505, H5150, H5162, H5165, H5564, H8575, G03020, G38700, G38740, G38750, G38880, G38900, G39310

Faraao

Uhalisia:

Katika nyakati za kale, wafalme waliotawala nchi ya Misri walijulikana kama farao.

- Kwa jumla, zaidi ya mafarao 300 walitawala Misri kwa zaidi ya miaka 2,000.
- Wafalme hawa wa Misri walikuwa na nguvu na utajiri mwangi.
- Farao kadhaa kati ya hawa wametajwa katika Biblia.
- Mara nyingi jina hili hutumika kama jina badala ya cheo. Katika hali hizi, linaandikwa kwa herufi kubwa na kuandikwa kama "Farao."

(Mapendekazo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Misri, mfalme)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 7:9-10](#)
- [Matendo 7:13](#)
- [Matendo 7:21](#)
- [Mwanzo 12:15](#)
- [Mwanzo 40:7](#)
- [Mwanzo 41:25](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **8:6** Usiku mmoja, **Faraao**, ambalo ni jina ambalo Wamisri walitumia kwa wafalme wao, aliona ndoto mbili zilizomsumbuwa sana.
- **8:8** **Faraao** alivutiwa sana na Yosefu kiasi kwamba alimteua kuwa mtu wa pili mwenye nguvu zaidi katika Misri yote!
- **9:2** Kwa hiyo, **Faraao** aliyejewa akitawala Misri wakati huo aliwafanya Waisraeli kuwa watumwa wa Wamisri.
- **9:13** "Nitakutuma kwa **Faraao** ili uweze kuwaokoa Waisraeli kutoka utumwani mwao huko Misri."
- **10:2** Kupitia mapigo haya, Mungu alionyesha _Faraao_ kwamba Yeye ana nguvu zaidi kuliko **Faraao** na miungu yote ya Misri.

Data ya Neno:

- Strong's: H4428, H4714, H6547, G53280

Farasi

Ufanuzi:

Farasi ni mnyama mkubwa mwenye miguu minne ambaye katika nyakati za Biblia alitumiwa sana kwa vita na kusafirisha watu.

- Farasi wengine walitumika kuvuta mikokoteni au magari ya vita, huku wengine wakitumika kubeba wapanda farasi binafsi.
- Kwenye Biblia, farasi walionekana kama mali ya thamani na kipimo cha utajiri, hasa kutokana na matumizi yao katika vita. Kwa mfano, sehemu ya utajiri wa Mfalme Solomoni wa Yarebu ilijumuisha maelfu ya farasi na magari ya vita aliyomiliki.
- Wanyama wanaofanana na farasi ni punda na nyumbu.
- Farasi mara nyingi huvalishwa lijamu na hatamu kichwani mwao ili waweze kuongozwa.

(Tazama pia: gari la farasi, punda, Sulemani)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 18:4](#)
- [2 Wafalme 2:11](#)
- [Kutoka 14:23–25](#)
- [Ezekieli 23:5–7](#)
- [Zekaria 6:8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0047, H5483, H5484, H6571, H7409, G24620

Farisayo

Mambo:

Mafarisayo walikuwa kundi muhimu na lenye nguvu la viongozi wa kidini wa Kiyahudi katika wakati wa Yesu.

- Wengi wao walikuwa wafanyabiashara wa tabaka la kati na baadhi yao pia walikuwa makuhani.
- Kati ya viongozi wote wa Kiyahudi, Mafarisayo walikuwa wakali zaidi katika kutii Sheria za Mose na sheria na mila nyingine za Kiyahudi.
- Walikuwa na wasiwasi sana kuhusu kuwaweka watu wa Kiyahudi mbali na ushawishi wa Mataifa waliowazunguka. Jina "Farisayo" linatokana na neno la "kutenganisha."
- Mafarisayo waliamini uzima baada ya kifo; pia waliamini uwepo wa malaika na viumbe vingine vya kiroho.
- Mafarisayo na Masadukayo walipinga Yesu na Wakristo wa kwanza kwa bidii.

(Tazama pia: baraza, viongozi wa Kiyahudi, sheria, Msadukayo)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 26:4](#)
- [Yohana 3:1–2](#)
- [Luka 11:44](#) Ole wenu, kwa maana mko kama makaburi yasiyoonekana, ambayo watu hutembea juu yake bila kujua.
- [Mathayo 3:7](#)
- [Mathayo 5:20](#)
- [Mathayo 9:11](#)
- [Mathayo 12:2](#)
- [Mathayo 12:38](#)
- [Wafilipi 3:5](#)

Neno Data:

- Strong's: G53300

Fedha

Ufafanuzi:

Fedha ni metali ya thamani yenyе kung'aa ya kijivu inayotumika kutengeneza sarafu, vito, vyombo, na mapambo.

- Vyombo mbalimbali vinavyotengenezwa kwa fedha ni pamoja na vikombe na bakuli vya fedha, na vitu vingine vinavyotumika kwa kupika, kula, au kuhudumia.
- Fedha na dhahabu zilitumika katika ujenzi wa hema na hekalu. Hekalu huko Yerusalem lilikuwa na vyombo vilivyotengenezwa kwa fedha.
- Katika nyakati za Biblia, shekeli ilikuwa kipimo cha uzito, na ununuzi mara nyingi uliwekwa bei kwa idadi fulani ya shekeli za fedha. Kufikia nyakati za Agano Jipyä kulikuwa na sarafu za fedha za uzito mbalimbali zilizopimwa kwa shekeli.
- Ndugu zake Yosefu walimuza kama mtumwa kwa shekeli ishirini za fedha.
- Yuda alilipwa sarafu thelathini za fedha kwa kumsaliti Yesu.
- Kama utamaduni wako hauna fedha unaweza kutafsiri neno hili kama "chuma cha thamani"

(Tazama pia: hema, hekalu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 18:9-11](#)
- [1 Samweli 2:36](#)
- [2 Wafalme 25:13-15](#)
- [Matendo 3:6](#)
- [Mathayo 26:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3701, H3702, H7192, G06930, G06940, G06950, G06960, G14060

Fidia

Ufafanuzi:

Neno "fidia" linamaanisha kiasi cha pesa au malipo mengine yanayodaiwa au kulipwa kwa ajili ya kuachiliwa kwa mtu aliyeshikiliwa mateka.

- Kama kitenzi, "kukomboa" maana yake ni kufanya malipo au kufanya kitu kwa kujitolea ili kumwokoa mtu ambaye ametekwa, kufanya mtumwa, au kufungwa gerezani. Maana hii ya "nunua tena" inafanana na maana ya "komboa."
- Yesu alijiruhusu kuuawa kama fidia ili kuaweka huru watu wenye dhambi kutoka utumwa wao wa dhambi. Kitendo hiki cha Mungu cha kukomboa watu wake kwa kulipa adhabu ya dhambi zao pia kinaitwa "ukombozi" katika Biblia.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "fidia" linaweza pia kutafsiriwa kama "kulipa ili kuachilia" au "kulipa gharama ili kuachilia huru" au "kununua tena."
- Kirai "kulipa fidia" unaweza kutafsiriwa kama "kulipa gharama (ya uhuru)" au "kulipa adhabu (ya kuweka watu huru)" au "kufanya malipo yanayohitajika."
- Jina "fidia" linaweza kutafsiriwa kama "kununua tena" au "adhabu iliyolipwa" au "gharama iliyolipwa" (kuwakomboa au kununua tena watu au ardhi).
- Maneno "fidia" na "ukombozi" yana maana sawa kwa Kiingereza lakini wakati mwingine hutumiwa kwa njia tofauti kidogo. Lugha zingine zinaweza kuwa na neno moja tu kwa dhana hii.
- Hakikisha hii inatafsiriwa tofauti na "upatanisho."

(Tazama pia: upatanisho, komboa)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 2:6](#)
- [Isaya 43:3](#)
- [Ayubu 6:23](#)
- [Walawi 19:20](#)
- [Mathayo 20:28](#)
- [Zaburi 49:7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1350, H3724, H6299, H6306, G04870, G30830

Filimbi*Ufanuzi:*

Katika nyakati za Biblia, filimbi ziliwa ala za muziki zilizotengenezwa kwa mfupa au mbao zenye mashimo ili kuruhusu sauti kutoka. Filimbi ilikuwa aina ya bomba.

- Mabomba mengi yalikuwa na vibanzi viliviyotengenezwa kwa aina ya nyasi nene ambayo ilitetemeka hewa ilipopulizwa juu yake.
- Bomba bila mianzi yoyote mara nyingi iliitwa "filimbi."
- Mchungaji alipiga filimbi kutuliza makundi yake ya kondoo.
- Mabomba na filimbi zilitumika kwa kucheza muziki wa huzuni au furaha.

(Tazama pia: kundi, mchungaji)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 14:7](#)
- [1 Wafalme 1:38-40](#)
- [Danieli 3:3-5](#)
- [Luka 7:31-32](#)
- [Matayo 9:23](#)
- [Mathayo 11:17](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4953, H5748, H2485, H2490, G08320, G08340, G08360

Filipi*Mambo:*

Filipi ilikuwa mji mkuu na koloni la Kirumi lilokoko Makedonia katika sehemu ya kaskazini ya Ugiriki ya kale. Watu wa Filipi walikuwa wanaitwa Wafilipi.

- Paulo na Sila walisafiri kwenda Filipi kuhubiri kuhusu Yesu kwa watu wa huko.
- Wakati wakiwa Filipi, Paulo na Sila walikamatwa, lakini Mungu aliwaachilia kwa muujiza.
- Kitabu cha Agano Jipy cha Wafilipi ni barua ambayo mtume Paulo aliandikia Wakristo wa kanisa la Filipi.
- Kumbuka kuwa huu ni mji tofauti na mji wa Kaisaria Filipi ambao ulikuwa kaskazini mashariki mwa Israeli karibu na Mlima Hermoni.

(Tazama pia: Kaisaria, Mkristo, kanisa, Makedonia, Paulo, Sila)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 2:1-2](#)
- [Matendo 16:11](#)
- [Mathayo 16:13-16](#)
- [Wafilipi 1:1](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **47:1** Siku moja, Paulo na rafiki yake Sila walikwenda mji wa **Filipi** kutangaza Habari Njema kuhusu Yesu.
- **47:13** Siku iliyofuata viongozi wa mji walimwachilia Paulo na Sila kutoka gerezani na kuwaomba waondoke **Filipi**.

Neno Data:

- Strong's: G53740, G53750

Filipo

Uhalisia:

Kwenye kanisa la Kikristo la mwanzo huko Yerusalemu, Filipo alikuwa mmoja wa viongozi saba waliochaguliwa kuwashudumia Wakristo maskini na wenye uhitaji, hasa wajane.

- Mungu alimtumia Filipo kushiriki injili na watu katika miji mingi tofauti katika majimbo ya Yudea na Galilaya, ikiwa ni pamoja na Mwethiopia Adamu, ambaye alikutana naye kwenye barabara ya jangwa kuelekea Gaza kutoka Yerusalemu.

- Miaka kadhaa baadaye, Filipo alikuwa akiishi Kaisaria wakati Paulo na wenzake walipokaa nyumbani kwake walipokuwa wakirudi Yerusalemu.
- Wataalamu wengi wa Biblia wanaamini kwamba Filipo mwinjilisti hakuwa yule yule kama mtume wa Yesu mwenye jina hilo. Lugha zingine zinaweza kupendelea kutumia tahajia tofauti kidogo kwa majina ya wanaume hawa wawili ili kufafanua kwamba ni watu tofauti.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Filipo)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 6:5-6Matendo 8:6](#)
- [Matendo 8:13](#)
- [Matendo 8:31](#)
- [Matendo 8:36](#)
- [Matendo 8:40](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G53760

Fimbo

Maelezo:

Neno "fimbo" linamaanisha chombo chembamba na kigumu kinachofanana na fimbo, ambacho kilitumika kwa njia mbalimbali. Huenda kilikuwa na urefu wa angalau mita moja.

- Fimbo ya mbao ilitumika na mchungaji kuwalinda kondoo dhidi ya wanyama wengine. Pia ilitupwa kuelekea kondoo aliyepotea ili kumrudisha kwenye kundi.
- Kwenye Zaburi 23, Mfalme Daudi alitumia maneno "fimbo" na "gongo" kama sitiari kuashiria mwongozo na nidhamu ya Mungu kwa watu wake.
- Fimbo ya mchungaji ilitumika pia kuhesabu kondoo walipopita chini yake.
- Usemi mwingine wa sitiari, "fimbo ya Chuma," unarejelea adhabu ya Mungu kwa watu wanaomuasi na kufanya maovu.
- Katika nyakati za zamani, fimbo za kupimia zilizotengenezwa kwa chuma, mbao, au jiwe zilitumika kupima urefu wa majengo au vitu.
- Kwenye Biblia, fimbo ya mbao ilitajwa pia kama chombo cha kuwaadhibu watoto.

(Tazama pia: wafanyakazi, kondoo, wachungaji)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 4:21](#)
- [1 Samweli 14:43-44](#)
- [Matendo 16:23](#)
- [Kutoka 27:9-10](#)
- [Ufunuo 11:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2415, H4294, H4731, H7626, G25630, G44630, G44640

Fimbo

Ufafanuzi:

Fimbo ni kijiti kirefu cha mbao au mti, mara nyingi hutumika kama fimbo ya kutembelea.

- Wakati Yakobo alikuwa mzee, alitumia fimbo kumsaidia kutembea.
- Mungu aligeuza fimbo ya Mose kuwa nyoka ili kuonyesha nguvu zake kwa Farao.
- Wachungaji pia walitumia fimbo kusaidia kuwaongoza kondoo wao, au kuwaokoa kondoo walipoanguka au kupotea.
- Fimbo ya mchungaji ilikuwa na ndoano mwishoni, kwa hivyo ilitofautiana na fimbo ya mchungaji, ambayo ilikuwa nyofu na ilitumika kuua wanyama wa porini waliokuwa wakijaribu kushambulia kondoo.

(Tazama pia: Farao, nguvu, kondoo, mchungaji)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 4:1-3](#)
- [Kutoka 7:9](#)
- [Luka 9:3](#)
- [Marko 6:7-9](#)
- [Mathayo 10:8-10](#)
- [Matthew 27:29](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4132, H4294, H4731, H4938, H6086, H6418, H7626, G25630, G35860, G44640

Fimbo ya kifalme

Ufafanuzi:

Neno "fimbo ya kifalme" linarejelea fimbo ya mapambo inayoshikiliwa na mtawala, kama vile mfalme.

- Fimbo ya kifalme hapo awali ilikuwa ni matawi ya miti yenye mapambo yaliyochongwa. Baadaye, fimbo zilitengenezwa pia kwa vyuma vya thamani kama dhahabu.
- Fimbo ilikuwa ishara ya kifalme na mamlaka, na pia iliwalishwa heshima na hadhi inayohusishwa na mfalme.
- Katika Agano la Kale, Mungu alielezewa kuwa na fimbo ya haki kwa sababu Mungu anatawala kama mfalme juu ya watu wake.
- Unabii wa Agano la Kale ulirejelea Masihi kama fimbo ya kifalme ya mfano ambayo ingetoka Israeli na kutawala mataifa yote.
- Hii pia inaweza kutafsiriwa kama "fimbo ya kutawala," "fimbo ya mtawala," au "fimbo ya mfalme."

(Tazama pia: mamlaka, Kristo, mfalme, wenye haki)

Marejeleo ya Biblia:

- [Amosi 1:5](#)
- [Esta 4:11](#)
- [Mwanzo 49:10](#)
- [Waebriania 1:8](#)
- [Hesabu 21:18](#)
- [Zaburi 45:6](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2710, H4294, H7626, H8275, G44640

Finehasi

Uhalisia:

Finehasi lilikuwa jina la wanaume wawili katika Agano la Kale.

- Mmoja wa wajukuu wa Aroni alikuwa kuhani aitwaye Finehasi, ambaye alipinga vikali ibada ya miungu ya uongo katika Israeli.
- Finehasi aliwaokoa Waisraeli kutoka kwa tauni ambayo Mungu alikuwa ametuma kuwaadhibu kwa sababu ya kuoa wanawake wa Midiani na kuabudu miungu yao ya uongo.
- Mara kadhaa Finehasi aliongoza jeshi la Waisraeli kuangamiza Wamidiani.
- Finehasi mwagine aliyetajwa katika Agano la Kale alikuwa mmoja wa wana waovu wa Eli, kuhani wakati wa nabii Samweli.
- Finehasi na kaka yake Hofni walieuawa wote wakati Wafilisti waliposhambulia Israeli na kuiba Sanduku la Agano.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Tafsiri ya Majina)

(Tazama pia: Sanduku la Agano, Mto Yordani, Midiani, Wafilisti, Samweli)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 4:4](#)
- [Ezra 8:2Yoshua 22:13–14](#)
- [Hesabu 25:6–7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6372

Fisadi

Ufafanuzi:

Maneno "fisadi" na "ufisadi" yanarejelea hali ambapo watu wameharibika, hawana maadili, au ni wadanganyifu.

- Neno "fisadi" linamaanisha kuwa "kupinda" au "kuvunjika" kimaadili.
- Mtu ambaye ni mfisadi ameacha ukweli na anafanya mambo ambayo ni ya udanganyifu au yasiyo ya maadili.
- Kumharibu mtu inamaanisha kumshawishi mtu huyo kufanya mambo ya udanganyifu na yasiyo ya maadili.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "kuharibu" linaweza kutafsiriwa kama "kuathiri kufanya uovu" au "kusababisha kuwa asiye na maadili."
- Mtu fisadi anaweza kuelezewa kama mtu "ambaye amekuwa asiye na maadili" au "anayefanya maovu."
- Neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "mbaya" au "asiye na maadili" au "ovu."
- Neno "ufisadi" linaweza kutafsiriwa kama "utendaji wa uovu" au "uovu" au "ukosefu wa maadili."

(Tazama pia: uovu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezekieli 20:42–44](#)
- [Wagalatia 6:6–8](#)
- [Mwanzo 6:12](#)
- [Mathayo 12:33–35](#)
- [Zaburi 14:1](#)

Neno Data:

- Strong's: H2610, H3891, H4889, H7843, H7844, G08610, G13110, G27040, G53510, G53560

Foinike

Foinike, Sirofoinike

Uhalisia:

Katika nyakati za kale, Foinike lilikuwa taifa tajiri lililoko Kanaani, kando ya pwani ya Bahari ya Mediterania, kaskazini mwa Israeli.

- Foinike ilichukua eneo la ardhi lililokuwa katika sehemu ya magharibi ya nchi ya sasa ya Lebanon.
- Katika nyakati za Agano Jipya, mji mkuu wa Foinike ulikuwa Tiro. Mji mwingine muhimu wa Wafinisia ulikuwa Sidoni. Foinike ilikuwa karibu na Siria, na hivyo watu kutoka eneo hilo waliiwa "Wasirofoinike."
- Wafoinike walifahamika sana kwa ustadi wao wa useremala wakitumia miti mingi ya mierezi kutoka nchi yao, kwa uzalishaji wa rangi ya zambarau yenye gharama kubwa, na kwa uwezo wao wa kusafiri na kufanya biashara baharini. Pia, walikuwa wajenzi wa mashua wenye ujuzi wa hali ya juu.
- Mojawapo ya alfabeti za kwanza iliundwa na watu wa Foinike. Alfabeti yao ilitumiwa sana kutokana na mawasiliano yao na makundi mengi ya watu kupitia biashara.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: mwerezi, zambarau, Sidoni, Tiro)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 11:19–21](#)
- [Matendo 15:3–4](#)
- [Matendo 21:2](#)
- [Isaya 23:10–12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3667, G49490, G54030

Frati

Uhalisia:

Frati ni jina la moja ya mito minne iliyopita kuititia Bustani ya Edeni. Ni mto ambao mara nyingi umetajwa katika Biblia.

- Mto wa kisasa unaoitwa Frati upo Mashariki ya Kati na ndio mto mrefu na muhimu zaidi barani Asia.
- Pamoja na Hidekeli, Mto Frati unapakana na eneo la ardhi linalojulikana kama Mesopotamia.
- Mji wa kale wa Uru, ambako Abrahamu alitoka, ulikuwa kwenye mdomo wa Mto Frati.
- Mto huu ulikuwa mojawapo ya mipaka ya ardhi ambayo Mungu aliahidi kumpa Abrahamu (Mwanzo 15:18).
- Wakati mwingine Frati huitwa tu "Mto."

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina ya Watu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 5:7–9](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 9:25–26](#)
- [Kutoka 23:30–33](#)
- [Mwanzo 2:13–14](#)
- [Isaya 7:20](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1219, H7328, G34660

Fumbo

Ufafanuzi:

Kwenye Biblia, neno "fumbo" linamaanisha kitu ambacho hatuwezi kujua au kuelewa isipokuwa Mungu akifunue au akitueleze.

- Agano Jipya linasema kwamba injili ya Kristo ilikuwa fumbo ambalo haikujulikana katika enzi za zamani.
- Mojawapo ya mambo maalum yaliyoelezewa kama fumbo ni kwamba Wayahudi na Mataifa wangekuwa sawa katika Kristo.
- Neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "siri" au "ukweli uliofichwa" au "jambo lililokuwa halijulikani hapo awali."

(Tazama pia: Kristo, Mataifa, Habari Njema, Myahudi, kweli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Wakolosai 4:2–4](#)
- [Waefeso 6:19–20](#)
- [Luka 8:9–10](#)
- [Marko 4:10–12](#)
- [Mathayo 13:11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1219, H7328, G34660

Fundisho

Ufafanuzi:

Neno "fundisho" kwa kihalisi linamaanisha "funzo". Kawaida linahusu funzo la kidini.

- Katika muktadha wa mafundisho ya Kikristo, "fundisho" linarejelea mafundisho yote kuhusu Mungu—Baba, Mwana na Roho Mtakatifu—ikiwa ni pamoja na sifa zake zote na kila kitu alichofanya.
- Pia inahusu kila kitu Mungu anafundisha Wakristo kuhusu jinsi ya kuishi maisha matakatifu yanayomletea utukufu.
- Neno "fundisho" wakati mwengine pia hutumiwa kurejelea mafundisho ya kidini ya uongo au ya kidunia yanayotoka kwa wanadamu. Muktadha hufanya maana kuwa wazi.
- Neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "funzo."

(Tazama pia: fundisha)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 1:3](#)
- [2 Timotheo 3:16-17](#)
- [Marko 7:6-7](#)
- [Mathayo 15:7-9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3948, G13190, G13220, G20850

Fungu la kumi

Ufafanuzi:

Maneno "fungu la kumi" na "zaka" yanarejelea "asilimia kumi" au "sehemu moja kati ya kumi" ya pesa, mazao, mifugo, au mali nyingine, ambayo hutolewa kwa Mungu.

- Kwenye Agano la Kale, Mungu aliwaagiza Waisraeli kuweka kando sehemu ya kumi ya mali zao kama sadaka ya shukrani kwake.
- Dhabihu hili lilitumika kusaidia kabilia Walawi wa Israeli ambao waliwahudumia Waisraeli kama makuhani na watunzaji wa hema na baadaye, hekalu.
- Kwenye Agano Jipy, Mungu hahitaji kutoa fungu la kumi, bali anawaagiza waumini kusaidia kwa ukarimu na furaha watu wenye uhitaji na kuunga mkono kazi ya huduma ya Kikristo.
- Hii inaweza pia kutafsiriwa kama "moja ya kumi" au "moja kati ya kumi."

(Tazama pia: amini, Mwisraeli, Mlawi, mifugo, Melkizedeki, waziri, dhabihu, hema, hekalu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 14:19-20](#)
- [Mwanzo 28:20-22](#)
- [Waebraania 7:4-6](#)
- [Isaya 6:13](#)
- [Luka 11:42](#)
- [Luka 18:11-12](#)
- [Mathayo 23:23-24](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4643, H6237, H6241, G05860, G11810, G11830

Furaha

Ufafanuzi:

Neno "furaha" linamaanisha raha tele au furaha kubwa.

- Kufurahia kitu inamaanisha "kuchukua furaha katika" au "kufurahia" au "kuwa na furaha kuhusu" kitu hicho. Ikiwa mtu "anapendezwa na" kitu, inamaanisha kwamba anakifurahia sana.
- Wakati kitu ni cha kupendeza sana au kinachofurahisha kinaitwa "cha kupendeza."
- Usemi "furaha yangu iko katika sheria ya Bwana" unaweza kutafsiriwa kama "sheria ya Bwana inanipa furaha kubwa" au "napenda kutii sheria za Bwana" au "nina furaha ninapofuata amri za Bwana."
- Maneno "kutopendezwa na" na "kutokuwa na furaha na" yanaweza kutafsiriwa kama "kutofurahishwa kabisa na" au "kutokuwa na furaha kuhusu."
- Maneno "kufurahia ndani ya" yanamaanisha "anapenda kufanya" kitu au "anafurahia sana" kitu au mtu.
- Neno "furaha" linamaanisha vitu ambavyo mtu anafurahia. Hii inaweza kutafsiriwa kama "raha" au "vitu vinavyotoa furaha."
- Maneno kama "Ninafurahia kufanya mapenzi yako" yanaweza pia kutafsiriwa kama "Ninapenda kufanya mapenzi yako" au "Nina furaha sana ninapokutii."

Marejleo ya Biblia:

- [Methali 8:30](#)
- [Zaburi 1:2](#)
- [Zaburi 119:69-70](#)
- [Wimbo Ulio Bora 1:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1523, H2530, H2531, H2532, H2654, H2655, H2656, H2836, H4574, H5276, H5727, H5730, H6026, H6027, H7306, H7381, H7521, H7522, H8057, H8173, H8191, H8588, H8597

Furaha

Ufafanuzi:

furaha

Neno "furaha" linamaanisha hisia ya kufurahia au kuridhika kwa kina. Neno linalohusiana "wenye furaha" linaelezea mtu anayejisikia furaha sana na ameja furaha ya kina.

- Mtu anahisi furaha anapokuwa na hisia ya kina kwamba kile anachokipitia ni kizuri sana.
- Mungu ndiye anayewapa watu furaha ya kweli.
- Kuwa na furaha hakutegemei hali nzuri. Mungu anaweza kuwapa watu furaha hata wakati mambo magumu sana yanapotokea katika maisha yao.
- Wakati mwingine maeneo yanaelezewa kama yenye furaha, kama vile nyumba au miji. Hii inamaanisha kuwa watu wanaoishi hapo wana furaha.

furahia

Neno "furahia" linamaanisha kuwa na furaha na shangwe tele.

- Neno hili mara nyingi linarejelea kuwa na furaha sana kuhusu mambo mazuri ambayo Mungu amefanya.
- Inaweza kutafsiriwa kama "kuwa na furaha sana" au "kuwa na furaha kubwa" au "kuwa na furaha tele."
- Wakati Mariamu alisema "nafsi yangu inafurahi katika Mungu Mwokozi wangu," alimaanisha "Mungu Mwokozi wangu amenifanya niwe na furaha sana" au "Ninajisikia furaha sana kwa sababu ya kile Mungu Mwokozi wangu amenitendea."

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Neno "furaha" linaweza pia kutafsiriwa kama "kufurahi" au "raha" au "furaha tele."
- Maneno, "kuwa na furaha" yanaweza kutafsiriwa kama "furahia" au "kuwa na furaha sana" au yanaweza kutafsiriwa "kuwa na furaha sana katika wema wa Mungu."
- Mtu mwenye furaha anaweza kuelezewa kama "mwenye furaha sana" au "aliyefurahi" au "aliyefurahi sana."
- Fungu kama "toa sauti ya furaha" linaweza kutafsiriwa kama "piga kelele kwa njia inayooonesha kuwa una furaha sana."
- Mji wa furaha au nyumba ya furaha inaweza kutafsiriwa kama "mji ambapo watu wenye furaha wanaishi" au "nyumba iliyojaa watu wenye furaha" au "mji ambao watu wake wana furaha sana." (Tazama: metonymy)

Marejeleo ya Biblia:

- [Nehemia 8:10](#)
- [Zaburi 48:2](#)
- [Isaya 56:6–7](#)
- [Yeremia 15:15–16](#)

- [Mathayo 2:9-10](#)
- [Luka 15:7](#)
- [Luka 19:37-38](#)
- [Yohana 3:29](#)
- [Matendo 16:32-34](#)
- [Warumi 5:1-2](#)
- [Warumi 15:30-32](#)
- [Wagalatia 5:23](#)
- [Wafilipi 4:10-13](#)
- [1 Wathesalonike 1:6-7](#)
- [1 Wathesalonike 5:16](#)
- [Filemoni 1:4-7](#)
- [Yakobo 1:2](#)
- [3 Yohana 1:1-4](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **33:7** “Ardhi yenye miamba ni mtu anayesikia neno la Mungu na kulikubali kwa **furaha**.”
- **34:4** “Ufalme wa Mungu pia ni kama hazina iliyofichwa ambayo mtu aliificha katika shamba. Mtu mwingine alikuta hazina hiyo kisha akaifukia tena. Alijawa na **furaha** sana, kiasi kwamba alienda kuuza kila kitu alichokuwa nacho na kutumia pesa kununua shamba hilo.”
- **41:7** Wanawake walikuwa wamejaa hofu na Yarebu **furaha**. Walikimbia kuwaambia wanafunzi Habari Njema.

Data Neno:

- Strong's: H1523, H1524, H1525, H2302, H2304, H2305, H2654, H2898, H4885, H5937, H5947, H5965, H5970, H6342, H6670, H7440, H7442, H7444, H7445, H7797, H7832, H8055, H8056, H8057, H8342, H8643, G00200, G00210, G21650, G21670, G27440, G46400, G47960, G49130, G54630, G54790

Furahia

Ufanuzi:

Maneno "furahi" na "mwenye furaha" yanahu su kuwa na furaha sana kwa sababu ya mafanikio au baraka maalum.

- Kuinuka kunajumuisha hisia ya kusherehekeea kitu cha ajabu.
- Mtu anaweza kufurahi katika wema wa Mungu.
- Neno "mwenye furaha" linaweza pia kumaanisha kuwa na kiburi katika hisia za furaha kuhusu mafanikio au ustawi.
- Neno "furahi" linaweza pia kutafsiriwa kama "sherehekeea kwa furaha" au "Sifu kwa furaha kubwa."
- Kulingana na muktadha, neno "mwenye furaha" linaweza kutafsiriwa kama "kusifu kwa ushindi" au "kusherehekeea kwa kujisifu" au "kiburi."

(Tazama pia: mwenye kiburi, furaha, sifa, furahia)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 2:1](#)
- [Isaya 13:3](#)
- [Ayuba 6:10](#)
- [Zaburi 68:1-3](#)
- [Sefania 2:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5539, H5947, H5970

Futa

Ufanuzi:

Maneno "futa kabisa" na "kutoa" ni misemo inayomaanisha kuondoa kikamilifu au kuharibu kitu au mtu.

- Maneno haya yanaweza kutumika kwa maana chanya, kama pale Mungu anapofuta dhambi kwa kuzisamehe na kuamua kutozikumbuka.
- Pia mara nyingi hutumiwa kwa maana hasi, kama wakati Mungu "anafuta" au "kuangamiza" kundi la watu, akiwaangamiza kutokana na dhambi zao.
- Biblia inazungumzia kuhusu jina la mtu kufutwa au kuondolewa katika Kitabu cha Uzima cha Mungu, jambo ambalo lina maana kwamba mtu huyo hatapokea uzima wa milele.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, maneno haya yanaweza kumaanisha "kuondoa," "kutoa," "kuharibu kabisa," au "kuondoa kabisa."
- Unapozungumzia kufuta jina la mtu kutoka kwenye Kitabu cha Uzima, hii inaweza kumaanisha "kuondolewa" au "kufutwa."

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 29:20](#)
- [Kutoka 32:30-32](#)
- [Mwanzo 7:23](#)
- [Zaburi 51:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4229, H8045, G18130